

10 i 11 d'abril de 2019

Homenatge a Eva Serra i Puig (1942-2018)

HISTÒRIA I COMPROMÍS

ORGANITZA:

Àrea d'Història Moderna del
Departament d'Història i Arqueologia
Universitat de Barcelona

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Secció Històrico-Arqueològica
Institut d'Estudis Catalans

Institut
d'Estudis
Catalans

Més informació:
sha@iec.cat

Eva Serra i Puig, professora titular d'història moderna jubilada, va traspasar el dia 3 de juliol de 2018. Nascuda a Barcelona el 1942, va iniciar la seva vida acadèmica com a professora a la Universitat Autònoma de Barcelona (1970-75). L'any 1975 s'incorporà a la Universitat de Barcelona, on restà fins a la jubilació, amb l'excepció del període 1991-97, en què va exercir a la Universitat Pompeu Fabra. Durant anys també estigué vinculada a la Universitat Catalana d'Estiu. D'altra banda, el 2002 s'incorporà a la Secció Històrico-Arqueològica de l'Institut d'Estudis Catalans. La historiadora ha obert algunes línies de recerca molt importants en la història moderna de Catalunya i que han donat lloc a obres de referència, tant pel que fa al relat i la interpretació històriques, com pel que fa a l'edició de textos i documents.

Va ser filla de l'arqueòleg Josep de Calassanç Serra i Ràfols, una figura clau de l'Escola de Barcelona organitzada al voltant de Pere Bosch i Gimpera i que va patir depuració i represàlies amb la desfeta de 1939. Eva Serra es llicencià l'any 1967 i el 1978 va llegir la seva tesi doctoral, dirigida per Emili Giral. El treball va ser publicat deu anys després per l'editorial Crítica amb el títol *Pagesos i senyors a la Catalunya del segle XVII. Baronia de Sentmenat, 1590-1729*. La tesi posà les bases dels estudis d'història agrària dels segles moderns. Mitjançant l'ús d'una gran quantitat d'informació estadística, un acurat estudi del sistema legal vigent i un aproximació a la realitat quotidiana del camp català en l'època moderna, *Pagesos i senyors* va aportar dades valuoses sobre la producció, la productivitat i els preus agraris i va assenyalar l'evolució de l'estructura de classes, fonamentada en l'erosió de la renda feudal i en la diferenciació social al si de la pagesia. Els primers capítols de la tesi van donar lloc a l'article «El règim feudal català abans i després de la Sentència Arbitral de Guadalupe» (*Recerques*, 10, 1980), en què destacava el caràcter d'eina de recomposició del sistema feudal de la sentència. Aquest article, que ha estat objecte de diverses reedicions, suscità un ampli debat historiogràfic.

La direcció de l'obra col·lectiva *La revolució catalana de 1640* (Crítica, 1991) inicià un important gir en la seva recerca, que l'acostà a la història política i institucional. Davant d'altres interpretacions, Eva Serra definí aquell episodi com una revolució, dins la qual destacà el paper de la Junta General de Braços que assolí una notable força unificadora revolucionària i una sòlida dimensió social i nacional. En aquesta línia, Eva Serra, juntament amb Xavier Torres, va publicar alguns dels textos justificatius de l'alçament a *Escrips polítics del segle XVII* (IUJVV-UPF, Eumo, 1995).

Continua a la pàgina següent →

PROGRAMA

Dimecres 10 d'abril

Sala Pi i Sunyer

Institut d'Estudis Catalans

16-17.15 h

Benvinguda

SESSIÓ 1: EL RÈGIM FEUDAL AL CAMP CATALÀ, SEGLES XV-XVII

- Jaume Dantí (Universitat de Barcelona)
- Pere Gifre (Universitat de Girona)
- Rosa Lluch (Universitat de Barcelona)

17.30-19 h

SESSIÓ 2: CATALUNYA EN UNA MONARQUIA COMPOSTA (1481, 1640, 1714)

- Antoni Simon (Universitat Autònoma de Barcelona, IEC)
- Xavier Torres (Universitat de Girona)
- Agustí Alcoberro (Universitat de Barcelona)

Dijous 11 d'abril

Sala Gran

Facultat de Geografia i Història (UB)

16-17.15 h

Benvinguda

SESSIÓ 3: LES INSTITUCIONS DE LA TERRA: CORT GENERAL I DIPUTACIÓ DEL GENERAL (FINS AL 1714)

- Josep Capdeferro (Universitat Pompeu Fabra)
- Miquel Pérez Latre (Arxiu Nacional de Catalunya)
- Àngel Casals (Universitat de Barcelona)

17.30-19 h

SESSIÓ 4: EVA SERRA I LA HISTORIOGRAFIA CATALANA

- Enric Pujol (Universitat Autònoma de Barcelona, IEC)
- Joaquim M. Puigvert (Universitat de Girona)
- Antoni Furió (Universitat de València)

[← Ve de la pàgina anterior](#)

La historiadora també va reflexionar en els anys següents en el contingut i els protagonismes de la ruptura de 1705-1713, en què observà nombrosos paral·lelismes amb 1640; fruit d'aquesta reflexió és *La potencialitat democràtica de la Catalunya històrica*, conferència llegida al Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona en ocasió de la Diada Nacional de 2015 (publicat a *L'Avenç* 418, desembre de 2015 i al número 441, desembre de 2017). L'estudi de la Diputació del General i de la Cort General ha donat lloc a nombroses i sòlides publicacions, que s'inicien ja amb «Diputats locals i participació social en les bolles de la Diputació del General (1578-1638). Una mostra i reflexió», comunicació presentada al III Congrés d'Història Moderna de Catalunya (publicada a *Pedralbes*, 13, 1993, I).

Amb un bon equip de deixebles, Eva Serra ha liderat també la publicació de les actes de la Cort General de Montsó de 1585, de la Junta General de Braços de 1713 i de la Cort General de Barcelona de 1705-1706, editades a la col·lecció «Textos Jurídics Catalans». També, amb Josep Capdeferro, ha estudiat i ha publicat en la mateixa col·lecció la documentació produïda pel Tribunal de Contrafaccions de Catalunya (2015), una institució fins fa poc pràcticament desconeguda però de gran transcendència en l'entramat jurídicopolític català. I per acabar, també ha coordinat l'edició de *Els llibres de l'ànima de la Diputació de General de Catalunya (1493-1714)* (2015), que presenta el retrat d'una classe dirigent durant més de dos segles.

Eva Serra també ha establert nombrosos ponts amb la historiografia catalana moderna anterior a 1939 i ha reflexionat sobre nombrosos historiadors, entre els quals Ferran Soldevila, Antoni Rovira i Virgili i Jaume Vicens Vives. També ha participat en nombroses obres col·lectives, com la *Història de Catalunya* d'editorial Salvat (1978), la *Història. Política, societat i cultura dels Països Catalans* (1997), la *Història Agrària dels Països Catalans* (1997) o una edició dels *Dieters de la Generalitat de Catalunya* (1994).

Però la historiadora no va ser mai una acadèmica tancada en la seva torre d'ivori. Ben al contrari: va expressar un compromís polític permanent amb Catalunya i la justícia social. Rigor científic i compromís mai no van ser per a ella dues línies contradictòries, perquè, des de la seva reflexió, l'objectivitat i el rigor no es construeixen des d'una aparent neutralitat, sinó des de la consciència del posicionament propi.

In memoriam publicat a *Pedralbes. Revista d'història moderna*, 38 (2018).